

Siðsøga

Óli Jacobsen

1. partur

100 ÁR SÍÐAN SKAÐA-GRINDINA Í SANDVÍK

Í ár eru 100 ár síðani skaðagrindina í Sandvík, tá 14 mans doyðu. Hetta var ein av teimum stóru vanlukkunum, sum er hend froyingum í nýggjari tíð

Teir ið umkomust í Skaðagrindini – Úr Sandvík:

Tann 13. februar eru 100 ár liðin, síðan Skaðagrindina í Sandvík, tá ið fjúrtan mans lótu lív.

Hóast 100 ár eru runnin, so stendur hesin leygardagurin framvegis, sum ein tann mest ógvusligi feigdardagurin í Føroya søgu. Tað var hann eisini tá. Hetta var áðrenn tær flestu av teimum seinni kendu stóru skipavanlukkunum.

Henda søgan er sum so rættiliga kend. Tað eru fleiri sum hava skrivað um hana.

Johannes Andreas Næs hevði eina sera gjølla frásøgn í jólablaðnum Birting í 2004. Í 2005 hevði hann eitt ískoyti í Sosialinum og Dimmalætting.

Men treyðugt so, so kann altíð vera okkurt at leggja afturat. Hetta kundi FF-blaðið gera í 2005, tá ið 90 ár vóru liðin. Hetta er vist tann mest fullfíggaða frásøgnin sum finst á alnetinum.

Í hesum og komandi parti av Siðsøgu verður greitt frá hesi vanlukku grundað á umrøddu keldur. Tann 89 ára gamli Dánjal Norðberg, ættaður í Hvalba, hevur eisini givið sítt íkast til hesa frásøgn. Eisini verður hugt eftir tí, sum stóð í bløðunum tá, serstakliga í Dimmalætting. Hetta lýsir væl, hvussu fólk tá í tíðini upplivdu hesa vanlukku. Hetta verður endurgivið júst sum tað er skrivað, á donskum. Tað ber illa til at týða til fulnar slíkar kenslubornar lýsingar. Tað feruttan iva eisini at verða gjørt meira burtur úr hesi søgu í sambandi við minningarhaldið, sum ætlandi verður í sambandi við 100 ára dagin.

Skuldi verið stórus dagur í Sandvík

Hetta skuldi annars verið ein stórus dagur í Sandvík. Tað var nevniliga størsta grind í Sandvík í meira enn 100 ár. Grindir í Sandvík hava verið fáar og smáar. Tann seinasta grindin hevði verið í 1906, tá lögdu 42 hvalir beinini. Í 1866 lögdu 88 hvalir beinini, í 1847 33 hvalir og í 1827 43 hvalir. Hetta var so størsta grind síðan 1799, tá ið 363 hvalir lögdu beinini.

Elias Petersen, 20 ár. Ógiftur.
Hann var beiggi Joen Jacob Frederik

Jacob Danjelson, 22 ár.
Ógiftur

Í 1915 var nógv grind kring oyggjarnar. Dimmalætting skrivaði 20. februar:

Grind ved Suderø.
Det synes som at de færøske Farvande i denne Vinter besøges usædvanligt stærkt af Grindeflokke. Natten mellem Lørdag og Søndag saa Mandskabet paa Kutterne Nellie og Edward megen Grind øst for Suderø, nord og syd for Transisvaagfjorden.

Kortini var grindin í Sandvík einasta grindin í Suðuroy í 1915.

Feigdardagurin

Í 1958 skrivaði Martin Holm grein í Ítróttartíðindir um Skaðagrindina og tær

Joen Jacob Frederik Petersen, 26 ár.
Eftir sótu kona og tvey ára gomul dóttir

Niels Pauli Olsen.
Eftir sótu kona og eitt barn

fylgjur, sum hendingin fekk.

Martin sigur m.a. soleiðis frá:

Hetta var leygardagur í føstuinnangi, hin 13. februar 1915.

Vindur var eingin at hoyra, men so mikið harðari bresti lógvin. Tá dagslýsið spakuliga kreyp upp á luftina, sást landsynningsbrimið stíga væl upp í bergið báðu megin fjørðin.

Í Hvalba hevði leingi verið siður at halda mánadagin í føstuinnangi. Tá var eikitunna væl bandað, og hongd upp í gálga í lága bønnum. Í hvítum skjúrtum skipaðu menn seg í víðan ring kring tunnuna, og hildu sær á gleimi. Soleiðis skuldi eisini verða mánadagin 15., tá teir skuldu sláa tunnu.

Grindaboð úr Sandvík

Tíðliga fyrrapartin komu grindaboð úr Sandvík, og rópið varð loftað býling úr býlingi. Menn mettu líkindini soleiðis, at um bátur flotaðist á Mølini, so torgaði hann ikki um Mjóvanes.

Menn fóru væl mannaðir til gongu úr Hvalba til Sandvíkar. Meðan teir vestaru menninir tóku seg upputtanvert í Sjeaklett, sóust teir uttara taka seg niðan frá Knarrarvørru. Hart varð gingið niðan Heiðar. Komnir á Sandvíksegg sóu teir Ásmundarstakk vaða í brimi og Sandvíkslógv bróta krappa. Og har, mitt á kjøkrutu vikini lógu umleið 5 bátar við grindini. Nú vóru ikki stundir at lata møðina renna, og skjótt halaðu teir oman brattan, lögdu hvønn annan eftir tvørtur um sandin og bøin – út í støðna, riptu skorðarnar undan bátunum, passaðu sær lögir og flotaðu saman við sandvíkingum.

Landsynningsaldan var síð á Sandvíkini henda dagin, men roynt var at halda grindini til við 8 bátum.

Í fyrstu royndini komu 30-40 hvalir upp á land. Men nú kom grindin sær út um bátarnar.

Væl av fólki, grindamonnum, konufólki og børnum eygleiddu teir 8 bátarnar, ið royndu at fáa grindina inn í móti aftur.

Vanlukku grunnbrotini

Tá lögir vóru varð stungið, og tað eydnaðist at fáa væl av hvalum upp á sandin.

Men nú tóku ógvuslig óløg seg upp. Tað breyt tvørtur um alla Sandvíkina. 5 bátar vóru tá staddir uttanfyri og 3 innanfyri óløgini.

Teir bátar komu í sjálva holingina, sum er stór kulla í meldurstreymi.

Bátarnir lógu stavnarætt í móti, men grunnbrotini vóru so brøtt, at teir fóru eftir endanum, fyltust og holvdust. Teir vóru Falkurin og Jomfrúgvín.

Tann triði báturin var nakað innari, og kom ikki í holingina. Hesin báturin bjargaði sær út um brotini í øllum góðum.